

Gebyrberegning ved brug af elektronisk fornyelse

23/01/08

Gennemgang af forskellige situationer

Spørgsmål:

Biblioteksstyrelsen har modtaget en del henvendelser vedrørende den nærmere fortolkning af gebyrreglerne i forbindelse med brugeres anvendelse af elektronisk fornyelse.

Biblioteksstyrelsen har i et svar fra 2006 (offentliggjort her på hjemmesiden under rubrikken "Brug af elektronisk fornyelse") udtalt sig om rækkevidden af gebyrreglerne i bibliotekslovens § 21.

Sagen vedrørte en lidt speciel situation, hvor en låner den 27. september havde lånt to materialer, der blev hjemkaldt den 7. december. Angiveligt på denne dato gjorde låneren brug af muligheden for elektronisk fornyelse, hvorved lånetiden blev forlænget for det ene materiale, mens det andet ikke kunne fornys, idet det var reserveret til en anden låner. Den 9. december afleverede låneren begge materialer på biblioteket og blev opkrævet to gebyrer (i det konkrete tilfælde 2 x 50 kr.).

Biblioteksstyrelsen anførte, at gebyrsatserne ved overskridelse af lånetiden i bibliotekslovens § 21 opkræves for materialer, som 1) er lånt samtidig, som 2) har samme lånetid og som 3) afleveres samlet. Biblioteket havde afkrævet låneren to gebyrer, idet materialerne efter brug af elektronisk fornyelse havde forskellige afleveringsdatoer og derfor ikke havde samme lånetid. Biblioteksstyrelsen fandt imidlertid, at de lånte materialer opfyldte alle de nævnte tre kriterier, idet der med ordet "lånetid" i § 21 sigtes til, at materialerne er "født" med samme tidsmæssige udlånsramme (7 dage, 14 dage etc.). Der kunne derfor kun opkræves ét gebyr (i det konkrete tilfælde på 50 kr.).

I anledning af svaret fra 2006 har Biblioteksstyrelsen modtaget en del henvendelser fra bibliotekerne om den nærmere fortolkning af gebyrreglerne. Der foretages derfor her en gennemgang af de forskellige situationer, hvor en forsøgt fælles fornyelse af flere materialer har medført, at et materiale er blevet fornyet, mens et andet ikke har kunnet fornys, og hvor låneren afleverer begge materialer samlet.

Situation 1 (som i svaret fra 2006):

Låneren forsøger at forny to materialer efter udløbet af lånetiden. Det lykkes for det ene materiale, men ikke for det andet, der er reserveret til en anden låner. Begge materialer afleveres samlet næste dag.

Hvis der i denne situation skulle opkræves to gebyrer - et opsat gebyr for det fornyede materiale og et aktuelt gebyr for det ikke-fornyede - ville låneren uforskyldt pga. brug af elektronisk fornyelse i egen og bibliotekets interesse blive stillet ringere, end hvis låneren havde afleveret bøgerne samlet på biblioteket senere. Der skal i situation 1 kun betales ét gebyr.

Situation 2:

Som situation 1, men med den ændring at låneren venter med at aflevere materialerne, til efter at lånetiden er overskredet for det fornyede materiale, og gebyret for det ikke-fornyede materiale ligger på næste trin.

Man kunne i denne situation argumentere for, at låneren ved aflevering også bør betale et gebyr for den nye overskridelse af lånetiden, idet låneren evt. kan spekulere i at vente med at aflevere det ikke-fornyede materiale, da han derved sparer det lille gebyr for det fornyede materiale.

Biblioteksstyrelsen finder imidlertid, at situationen er sjældent forekommende, og at låneren kun rent undtagelsesvist vil kunne drage fordel af gebyrreglerne. Der skal også i situation 2 kun betales ét gebyr.

Situation 3:

Låneren forsøger at forny to materialer før udløbet af lånetiden. Det lykkes for det ene materiale, men ikke for det andet, der er reserveret til en anden låner. Låneren afleverer begge materialer samlet, men efter udløbet af det fornyede materiales anden låneperiode. Som i situation 2 kan der argumenteres for, at der bør betales to gebyrer svarende til de to overskridelser af lånetiden, idet det ligeledes her kan tænkes, at låneren undlader at aflevere et materiale for at opnå gebyrbesparelse.

Biblioteksstyrelsen finder imidlertid, at situationen er sjældent forekommende, og at låneren kun undtagelsesvist vil kunne drage fordel af gebyrreglerne. Der skal således også i situation 3 kun betales ét gebyr.

Ved en fortolkning af gebyrreglerne er det sammenfattende Biblioteksstyrelsen opfattelse, at hensynet til at låneren i situation 1 ikke uforskyldt ved brug af elektronisk fornyelse af materialer stilles ringere end ved en senere samlet aflevering af materialerne, må veje tungere end hensynet til at straffe låneren i situation 2 og 3, hvor det kun sjældent vil være en fordel at undlade at aflevere materiale for at opnå en gebyrbesparelse. Dertil kommer, at det ikke er muligt nå til forskellige løsninger i de beskrevne situationer uden at komme i modstrid med det i bibliotekslovens § 21 indeholdte princip om ét gebyr ved samlet udlån og aflevering, ligesom forskellige løsninger vil stille uforholdsmæssige store krav til udviklingen af det pågældende modul i bibliotekernes forskellige it-systemer og til administrationen af gebyrreglerne.

Det gebyr, der skal betales i de forskellige varianter af forgæves fælles elektronisk fornyelse af materialer, er altid det højeste gebyr, dvs. gebyret for materialet med den længste overskridelse af lånetiden.